

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., váci körút 3.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A budaeőrsi eset.

Túl a budai hegyormokon egy kis sváb fészek fekszik a hegy tövében, amely térdig érő fővenyét és égbekiáltó nyomoruságát nyáron át zsidó nyaralóknak a többi évadon keresztül pedig ugyanolyan hitű kőbánya-bérlőknek sanyargatása által fruktifikálja. Természetes, hogy e viszonyból időközben antiszemitizmus fejlődött, amelynek egyes fázisait nyáron a nyaraló családoknak részleges megkövezése, a többi évadban pedig a bérlőknek egy-egy kis agyonverése jellemezte, a nélkül azonban, hogy a napjainkba benyújtózkodó kőkornak az aranykorral való ezen ősrégi küzdelme akár a budaeőrsi kyklopsokat, akár a mi bolond zsidainkat el tudta volna riasztani.

Nincsenek statisztikai kimutatásaink arról, hogy a budaeőrsi kövezési rendszer mennyi áldozattal járt az alkotmány visszahelyezése óta, sem azt nem tudjuk, hogy a főváros tözsomszédságában dívó ezen macadamirozása a zsidó lakók fejének felköltötte-e már az ország mérnökeinek figyelmét. Nem tudjuk tehát hevenyében megállapítani azt, hogy hány zsidó koponya ment repedésnek és hány ugyanolyan hitű láb törettetett zsidógörbére ezen husz év alatt. A zsidóknak kimegy az ilyen a fejükből, — hisz elég lyukasra verték — a budaeőrsiek pedig nem viselnek még skalpokat övszijaikon. A m. kir. posta végül, amely egymaga tudná ezeket a kimutatásokat illetékes helyen közölni, nem ismer zsidókat Budaeőrsön. Kétséget nem szenved tehát, hogy a kapaczitálás eme nemes versenye megszámlálhatlan esztendőig tovább folyhatott volna így a budai hegyek alján, ha tavaly egy szerencsétlen véletlen következtében ország-világ figyelve fel nem keltetik iránta.

Eme szerencsétlenség abban állt, hogy az egyszer egy valóságos keresztény embernek verték be a fejét Verekedés volt. Budaeőrsön és körülötte még vagy 63 megyében törvényes és igazságos verekedésnek persze azt vallják, mikor

a keresztény ver, zsidó pedig óbégat. És mikor az egyszer a falu közönsége sub auspiciis auctoritatum megrohanta éjnek idején a bérlő házát, halált és poklot proklamálva Izrael népére és ez örök igazságot budaeőrsi koponyának termelt sziklatörmelékekkel anticipálva, melyek zörejétől egy zsidó asszony megsiketült és megbomlott; és mikor erre a »zsidó« revolveréből lövöldözni is kezdett, és az éji homályban egy léha gyanus golyó valamelyik budaeőrsi polgárnak mellén megakadt, ürt vágva az ürbe: nagy volt a riadalom és fenakadás az igazság előcsarnokában.

— Ám, előszedték a falu zsidait és azt a lövöldöző szerencsétlent sikerült hat évi fegyházra érdemesnek találni. Jó. Ez ellen nem szólunk. Itéletet addig, a meddig az készül és kimért pályáját befutja, analysis alá venni nem szándékozunk és nem is fogunk. Ráfognak nálunk nélkül is bukkanni a kir. Curián arra, hogy a B. T. K. 79. §-a, a mely szerint a jogos védelem a cselekmény beszámítását kizárja és ezen jogos védelem határainak félelemből, ijedtségből, vagy megzavarodásból származott tulajágása nem büntetettik, zsidókra nézve is áll, ha egyáltalában valószínűnek fogja véleméneezni, hogy a vádlott, miután két lövésén tulajadott, a sötét éjben egymaga Zrinyi Miklós módjára, kirohanást intézzen, és a falu közönségét még 150 lépésnyi távolságra üldözőbe vegye.

Ezt az itéletet az ezt megelőző vizsgálati eljárással együtt eltesszük egyéb emlékeink közé csendesen és szótlantul. Nem is ez fáj nekünk. Európa kettős mérlegéhez és a zsidó ügyekbeni teljes színvakságához hozzászoktunk mi már annyira, hogy már mi rajtunk nagyobb sérelem sem fog. Ha pedig Manswirt végül lefogja ül i az ő 6 évi fegyházát, fog ő ott találkozni a bastillében az igazság egyéb vasálarczosaival, akiktől az utókor nem képes megérteni ott-tartózkodásuk igaz okát.

A mi nekünk fáj, az az a hallatlan indolencia, a melyben a budaöersi érem másik oldala részusült. Hogy a zsidó házát büntetlenül meg lehet támadni éjjel csoportosan, hogy a bíró meg az ő tanácsa büntetlenül, de még csak megdorgálatlanul nézhették végig páholyukból a pompás scénát, hogy a m. kir. póstának büntetlenül lehet nem csak antiszemitáskodnia, de hivatalos kötelességeinek teljesítését meg is tagadni; hogy semmiféle eljárás a támadók ellen nem lett megindítva, sem bünvádi, sem fegyelmi, semilyen; még csak a megtorlásnak amaz egyszerű neme sem, a melyet minden jóra való paraszt ember az ő vásott kölykével szemben még az altai hegyek mogyoróstövéből, mint jó nevelési rendszert megszokott, az érem másik oldalának kellő gondozásakép.

De semmit. Se megye, se kormány, se bíró nem rösteli azt a szégyenletes módját a polgárok egyenjogusultságának, a mely nálunk divik. Szinvakok. A «sárga» szín irányában nincsen érzékük, miként vannak szemek, a melyek nem reagálnak a vörösre vagy zöldre. De tőlünk rossz néven veszik, ha a Manswirth elitelését igazságtalanságnak tartjuk. Mi aztán mindent zsidó szemmel nézünk. Partikulárizálunk, fanatikusok vagyunk. Igen ám, mert nekünk éber az emlékezetünk és mert az elnyomottaknak megadta századunk nagy szelleme a statistikát emlékeztetőül. Nekünk emlékeztetőül, az elnyomóknak pedig lelkiismeret gyanánt. Ezen statistika pedig nem egy, de száz zsidó atrocitást ismer az ilyen fajtából, míg másrészt intenzív aggályát fejt ki az iránt, hogy ez az ügy ugyanilyen elintézést nyert volna, ha Manswirthnak véletlenül »de«-nek és »de eademnek« sikerül megszületnie.

Vagy hogy temessük ezt is abba a nagy

sirkertbe örök nyugalomra, a hol millió számra megy az eltemetett aspirációk névtelen serege? És tegyük az ő helyébe is sirkőnek egy újabb rovást, a multaknak és a jövőnek utmutatásul? Tegyük. Hogy is mondja Momsen? »A lábbal tiport nemzetek egyedüli vigasza az a töke, a melyet generáció generáció után gyűjtöget az elnyomás keserveiből.«

Homo.

Még egyszer :

Cultusminister és akadémiai elnök.

Nem hiában akadt meg a szerkesztőség szeme Trefort akadémiai megnyitóján. Amit ott az akadémia elnöke mondott, azt Eötvös utóda mondá! De hát a cultusminister nem Eötvös utóda-e? Vagy az a kis idő, amíg Pauler ült a cultusministeri széken, ott teljesen eltörölte Eötvös hagyományait?

Lándzsát tört a felekezetiesség ellen, azon távolról is szembeötlő felekezeti szellem ellen az akadémia elnöke, mely nálunk tudományt, közéletet, társadalmat egyaránt megmételtyez. És a felekezeteskedés elitelése alkalmával nem vett ki bennünket; nem vette ki a zsidókat.

Szép tőle.

Váratlan tőle.

Következetlen tőle

Csak egy kérdés merül föl: Komolyan volt-e, gondolva, amit az akadémia elnöki székéből Trefort mondott? Komoly meggyőződése volt-e vagy ürpótló phrázis, amely jól hangzik, de amely csak szónoki fordulat, nem komolyan kimondott meggyőződés?

Van nekem arra egy próbakövem, hogy Trefort mit gondol komolyan és mit mond

T Á R C Z A.

A régi zsidó büntető eljárás és a Jézuspör.

Irta: Dr. Eulenberg Salamon.

II.

(Folytatás.)

A bizonyító eljárás után következő tanácskozásnál első sorban azok a bírák fejtették ki nézetüket, a kik a felmentés mellett szavaztak, ezután az elitelésre szavazók.

Vádlott ellen egyébként csakis az ítélő bírák szólhattak, kik bűnösségéről meg voltak győződve, mellette és javára pedig — mint már említettük — mindenki, ki ártatlanságáról meg volt győződve. Rendszer törvénytudó leviták és tanulók vállalkoztak a védő szerepére, kiket a bírák nagy figyelemmel hallgattak meg.

A védelem teljes szólásszabadságban részesült.

A tárgyalás teljes befejezése után egyik bíró röviden és világosan egybefoglalta a tárgyalás eredményét, körülbelül oly formán mint az angol esküdtszéki tárgyalásnál az elnöklő bíró szokta tenni; erre következett a szavazás.

Ha a felmentő szavazatok többségben voltak, a vádlottat azonnal szabadlábra bocsájtották; ellenkező esetben azonban a tárgyalás harmadnapra el lett halasztva.

Időközben a bírák csakis a még eldöntetlen bűnügygyel foglalkozhattak; bort nem ihattak és semmi olyan élvezetben nem részesülhettek, mely őket a beható vizsgálat és gondolkodástól elvonhatta volna.

Harmadnapra a bíróság a reggeli órákban ismét összeült.

Azok a bírák, kik az eliteltetés mellett elfoglalt állásponton megmaradtak, kötelesek voltak ezt határozottan és minden további kérés nélkül kijelenteni; mert ha

csak azon előkelő állás kénytelenségének nyomása alatt, melylyel az akadémia felruházta őt.

Valahányszor a cultusminister valamely ötletéről nyilatkozik, vagy levelet ír: a pozsonyi választókhoz, a »Budapesti Szemle« szerkesztőségéhez, vagy bárkihez, mindannyiszor gondoskodik arról, hogy azon organum, mely a néptanítókkal a Trefort-cultust közvetíti — a **Néptanítók Lapja** — reprodukálja szószerint, amit a miniszter mondott.

Vártam ezért: Kiadatja-e a kuitusminister azon lapban, mely ezernyi néptanítónak ingyen küldött szellemi irányítóját képezi, az akadémiában tett nyilatkozatát a felekezeti békéről? Meg is jött a lap. Benne van a kalocsai érsek toastja Trefortra, egy régi »Kalauer« felmelegítése; benne van, hogy a Frohner szállóban lakoma volt délután két órakor — de ami fontos volt a minister beszédében és nem általa már számtalanszor elmondott közhely: a felekezeti szegélyről tett nyilatkozata, ezt a hivatalos lap nem közli a tanítókkal. A kalocsai érsek Kalauer és a diszlakoma hotelierjének neve fontosabb ennél!

Kérdjük újra: komolyan gondolta e tehát a cultusminister, amit az akadémiában mondott? Feleljük: nem; — de feleljük, nem csalódva, nem kijózanodva; mert mi a nyilatkozatot azon melegiben sem nyilvánítottuk másnak, mint a minnek bizonyult: úrpótló phrazisnak, melyre az elnöki szék magasztalja, katolikus főpapok s evangélikus miniszterek jelenléte ragadta az elnököt.

Ne ámitsuk magunkat: »a szerecsen nem váltja bőrét« és Trefort nem lesz — Eötvös.

Zs. P.

ezt nem tették, ugy ez olybá vétetett, mintha ezuttal már a vádlott felmentése mellett szavaznának.

Ama bírák azonban, kik az első tárgyalási napon a vádlott felmentése mellett szavaztak, a vádlott hátrányára nem változtathatták meg szavazatukat, mivel itt is azon igazi humanus jogelv uralkodott, hogy a tárgyalás elhárítása nem a vádlott hátrányára történt, hanem hogy ez csak a vádlott előnyére szolgáló jogkedvezmény.

Ha az újabb szavazásnál a huszonhárom bíró közül tizenkettő felmentésre szavazott, ugy a vádlottat felmentették. E szerint egy szavazat többség eredménye felmentés.

Elítélésre azonban legalább két szavazattöbbségre volt szükség.

Ha tehát a huszonhárom szavazó közül tizenkettő elítélésre szavazott, e huszonhárom bíró nem ítélhette el a vádlottat, hanem ilyen esetben a bírák számát mindaddig növelték kettő-kettővel, míg az elítélésre

A keresztény vallásra áttért zsidó férjnek gyermeke neme szerint követi-e atyját?

Bupapesten jelenleg a következő rendkívül érdekes eset képezi közbeszéd tárgyát. Egy zsidó vallású férj körülbelül négy évvel ezelőtt hagyta el nejét és áttért a keresztény vallásra. Időközben az áttértnek neje — ki hű maradt zsidó vallásához — más férfival folytatott szerelmi viszonyt, melynek következtében f. évi január hó 13-án életet adott egy fiúnak, kit a helybeli zsidó anyakönyvvezető által akart a zsidók anyakönyvébe bevezettetni. Ezen kívánság azonban nem teljesített, azon indokolással, hogy az áttért szülők gyermekei nemök szerint követik szüleiket s ilyenképen a szóban levő fiu keresztény anyakönyvbe lesz bevezetendő. A helybeli zsidó hitközség áttette ezen ügyet a fővárosi tanácshoz, mely a következő határozatot hozta:

„Másolat. Budapest Főváros Tanácsa.
10,551. sz.
1888. sz.—I.

T.

Polgármester ur rendvénye Klein Vilmosné, zül. Friedmann Léní ujszülött fiugyermekének utólagos anyakönyvezési ügyében.

H.

Tekintettel arra, hogy az izraelita vallású házastársak valamelyikének a keresztény vallásra áttérése a közöttük fennálló házassági viszony érvényét meg nem szünteti; tekintettel továbbá arra, hogy Klein Vilmosné, szül. Friedmann Léní férje, Klein Vilmostól mind ez ideig törvényesen elválasztva nem lett, s így házassága — jólénet, hogy I. foku ítélettel már felbontatott — ezen ítéletnek jogerőre nem emelkedése tolytán ez idő szerint is még érvényben levőnek tekintendő; — tekintettel végül arra is, hogy Klein Vilmos időközben a helvét hitvallásra tért át s így nejének f. évi január 13-án a külső-dobutca 19. számú házban született és a fennálló törvények értelmében törvényesnek véleményezendő fiugyermieke az atyja hitvallását követi, s ugyan-

legalább két szavazat a felmentésre pedig egy szavazat többség esett.

Ha pedig a bírák száma ilyenképen a törvényes maximumra, vagyis hetvenegyre emelkedett, anélkül, hogy az említett módon t. i. tegalább két szavazattöbbséggel az elítélést és egy szavazattöbbséggel a felmentést el lehetett volna érni, ugy a bíróság mindaddig együtt maradt és tanácskozott, míg az egyik a vádlottra kedvezőtlen szavazat javára fordult.

Ez esetben vádlottat azonnal fel kellett menteni.

Ez volt Jézus korában is a zsidó büntető eljárás lényege.

Ugy hiszem, nem mondtam nagyot, midőn ez eljárást humanusnak neveztem, és midőn azt állítottam, hogy az antik büntető eljárások közül vele e tekintetben egyik sem vetekedhetik.

Teljesség kedvéért még a halálos ítélet végrehajtásának módozatait akarom még röviden előadni, ugy a

azért reformátusnak megkeresztelendő s mint ilyen anyakönyvezendő: — ennél fogva folyamodónő kérelmének, hogy ezen gyermeke a pesti izr. hitközség anyakönyveibe utólag bevezetessék, helyadható nem volt.

Felbivatik ennél fogva folyamodónő, hogy ezen gyermekét jelen határozat kézbesítésétől számítandó 30 nap alatt a pesti helvét hitvallásu egyház lelkészi hivatala által annál bizonyosabban kereszteltesse meg, mert ellenesetben a törvény teljes szigora fog alkalmaztatni.

A pesti helvét hitvallásu egyház főtisztelendő lelkészi hivatala pedig felkérte, hogy amennyiben nevezett nő a fenti határidő alatt gyermekének megkeresztelése végett nem jelentkeznék, erről a tanácsnak jelentést tenni sziveskedjék.

Mről Klein Vilmosné, szül. Friedmann Leni, lakik külső-dob-utca 12. sz. a.) és a pesti helvét hitvallásu egyház főtisztelendő lelkészi hivatala felzetten értesítettnek.

Budapest, 1888. ápril 28.

1888/—I. 10,551 sz.

A főv. tanácsa

Kada s. k.,
polgármester.

Meg kell jegyezni, hogy a nő férje nejevel egyetemben elismerte és kijelentette, hogy a gyermek évekkel az áttérés megtörténte után született, s mindketten egyaránt azon kérelmet terjesztették elő, hogy a gyermek a zsidó anyakönyvbe vétessék fel, és hogy körülmetéltessék. Ezen kérelemnek azonban nem adatott hely. Megemlítendő még, hogy maga a gyermek természetes atyja elismerte a zsidó anyakönyvvezető előtt, hogy a kérdéses gyermek nem a nő férjétől való, és hogy ő a gyermek atyását elismeri.

Ezen eset alkalmából szükségesnek tartom a következőkre kiterjeszkedni:

Az izraeliták házasságának felbontása, valamint válóperre nézve az 1863 évi november hó 2-án kelt udvari rendelet van tényleg hatályban. Ezen udvari rendelet 27. §-a azt rendeli, hogy a zsidó házastársnak a keresztény vallásra történt áttérése által a házasság fel nem oldatik s csakis törvényes elvá-

lási okok, vagy a házastárs kölcsönös beleegyezése folytán, szóval akkor és azon esetekben, melyekben a zsidó házasságok általában felbonthatók, bontathatók fel.

Az udvari rendelet idéztem szakának intézkedése teljesen megegyezik azon jogszabálylyal, melyet sz osztrák általános polgári törvénykönyv 136. §-a következőképen állít fel: »durch den Uebertritt eines jüdischen Ehegatten zur christlichen Religion wird die Ehe nicht aufgelöst, sie kann aber aus den oben (§§. 133—143.) angeführten Ursachen aufgelöst werden.«

Egy 1806. június 28-diki udvari decretum (Nr. 771. Justiz-Gesetz-Sammlung) erre mintegy fölvilágosításképen még különösen kiemeendőnek tartotta, hogy: »zur Trennung der Ehe ist aber auch in diesen Fällen ein gerichtlicher Spruch erforderlich.«

Azon elvnel fogva, hogy: »zwischen Juden und Nichtjuden, die aber doch die absolute Einheit Gottes anerkennen, ist ein geschlossenes Ehebündnis gültig, und darf bestehen«, a zsidó jogtudósok közül a legtöbben azon nézetet vallják, hogy a zsidó törvény szerint a zsidók és keresztények között érvényes házasság köthető. Ezt kimondta még az 1807-diki párisi nagy szanhedrin is, mely elé I. Napoleon egy ily irányu kérdést terjesztett. Ezen gyülekezetnek nyilatkozata szerint ilyen házasságok a zsidó hit részéről vallásos formákba ugyan nem hozhatók, de azért érvényesek mégis, és átkot nem vonnak maguk után.

A katolikus egyházjog álláspontjának feltüntetésére fontos Szt.-Pál apostolnak a corinthusokhoz intézett első levele VII. fejezetének 13. verse, mely előttem fekvő német fordításban következőképen hangzik: „Und so ein Weib einen ungläubigen Mann hat, und er lässt es sich gefallen, bei ihr zu wohnen, die scheidet sich nicht von ihm.“

Ugyanezt tartalmazza ugyanezen fejezet 12. verse is.

mint az a zsidó törvények szerint a római uralmat közvetlenül megelőző időben szokásban volt.

Halálos ítéletet csak azon lehetett végrehajtani, a ki életének 21. évét betöltötte.

Az elítéltet két hatósági személy vezette ki a vesztőhelyre.

A halálos ítéletet kimondó bíróság a város kapujában összeült, mellé törvényszéki szolga állított kis zászlóval a kezében, ugyanilyen zászlótartó szolga követte az elítéltet lóháton, ennek az volt a kötelessége, hogy a törvényszék mellett felállított zászlótartót folyton szemmel tartsa.

A mint valaki a törvényszéknél jelentkezett és ki nyilatkoztatta, hogy ő mentő körülményeket tud felhozni, a törvényszék mellett felállított zászlótartó jelt adott, zászlóját lobogtatva, mire az elítéltet azonnal visszahozták bíráihoz és az ügyet nyomban újból kezdték tárgyalni, nyugodtan, minden ingerültség nélkül.

Sőt ha az elítélt maga azon nézetének adott kifejezést, hogy új, mentő körülmények jutottak eszébe, vissza kellett őt vinni bíráihoz; sőt mi több, e joggal az elítélt örülhetett.

A szomorú menet előtt, mely csak lassan haladt előre, — egy kikiáltó járt, fennhangon hirdelve, hogy: „ezen ember (teljes neve) ezen bűntények (bűntényét megnevezte) halálra lett ítélve és most a vesztőhelyre viszik, hol rajta a halálos ítéletet végrehajtják, a tanúk a kik ellene vallottak a következők voltak (megnevezte a tanukat); ha van valaki köztetek a ki ez ember javára valamit fel tud hozni, ugy mondja el a törvényszéknél, de siessen.“

Ha mindezek daczára az ítéletet végre kellett hajtani, ugy az elítéltnek Jeruzsálem asszonyai kábitó italt (rendszerint tömjénnel kevert bort) nyujtottak, hogy így a halálfélelem kinjait könnyebben elviselhesse.

(Folyt. köv.)

Ha nemkeresztény házastársak egyike keresztényé lesz és az át nem tért házastárs az áttért féllel vagy épen nem akarja folytatni az életközösséget, vagy nem anélkül, hogy a keresztény fél válásbeli háborgatásáról lemondana, akkor az egyház, támaszkodva az imént idéztem apostoli tanításra, a kereszténynyé lett házastársnak megengedi, hogy kereszténynyel új érvényes házasságra léphessen. Ily esetben tehát a következő eljárás követendő: A megkeresztelt fél kérelmére a keresztleetlen bíróilag megkérdeztetik, — tehát nem rendőrileg, vagy a közigazgatási hatóság útján, hanem határozottan bíróilag felszólíttatik — nyilatkozattételre arra nézve, vajjon akar-e ő is kereszténynyé lenni, vagy legalább akarja-e kereszténynyé lett hitvesével folytatni a házassági együttléteket, de úgy, hogy hitvese hitét ne gunyolja, ne szidalmazza, s őt romlás veszélyének ki ne tegye? Ha a keresztleetlen fél mindkét feltételt elfogadja, a házassági kötelék az apostol világos tanítása szerint továbbra is megtartja érvényét. Ha pedig a keresztleetlen fél a házassági közösséget folytatni nem hajlandó, vagy semmiféle ígéretre magát kötelezni nem akarná: akkor — a katolikus egyház jog tanítása szerint — a keresztény fél kereszténynyel, mint ezt az apostol is tanítja, új érvényes házasságra léphet. Ugyanezen tan szerint: a mint ezen újabb házasság megtörtént, csak akkor és nem előbb szabaddá lesz a nem keresztelt házastárs is, s az isteni törvény megsértése nélkül ő is új házasságra léphet. Tehát ha a bírói megkérdeztetés kedvezőtlen eredményre vezet, akkor a katolikus egyház jog tana szerint az első házasság érvényét veszti, azaz az előbbi házasság köteléke felbontható. Ezen nézetben vannak az egyházjogi irók, és ennek alapján ezen nézetet osztják magánjogi iróink közül is többen.

A fentebbi kérdés megbirálásánál folytonosan szem előtt tartandó azon körülmény, hogy az áttért fél helyzete jogilag nem a katolikus egyház jog szempontjából birálandó meg, hanem az még mindig zsidó házastársnak tekintendő, ki a keresztény vallásra áttért. Mint ilyen azonban az 1863-diki udvari rendelet szabványai alkalmazandók reá, melyek azt írják elő, hogy az egyoldalú áttérés ténye által magában véve az előbbi házasság köteléke még korántsem tekintendő felbontottnak, hanem ez kölcsönös szabad beleegyezéssel, vagy ítéletileg feloldathatik.

A keresztény férj és az izraelita nő a rabbi előtt tartoznak megjelenni a szokásos kibékülési kísérletek megtétele végett. Ezeknek sikertelensége esetében kölcsönös beleegyezéssel felbontható a házasság. Ha ez nem sikerül, akkor a megbeszélésünk tárgyát képező esetben az izraelita nő ítéletileg kimondathatja a végelválást, mert a keresztény hitre áttérti férj olyannak tekintendő, mint a ki panaszló házastársát gonoszul elhagyja. Tehát — ha p^l. katolikus a férj — nem a szentszéknél, hanem az illeté-

kes polgári törvényszéknél adandó be a válókereset, és a végelválást kimondó ítélet meghozatala előtt a keresztény vallásra áttért zsidó házastárs — az idézett udvari rendelet szerint — újabb házasságot nem köthet érvényesen. Kieszközölhető a végelválás a férj nélkül és ennek akarata ellenére is.

A nő, mihelyt a végelválást kimondó jogerős ítélet birtokában van, azonnal szabaddá lesz, és újabb házasságra léphet, a nélkül, hogy várnia kellene addig, míg a katolikus férj új érvényes házasságra lép. Tehát itt is észlelhető a kiváló eltérés a zsidó és a katolikus egyház jog, illetőleg utóbbi és az udvari rendelet között. Az udvari rendelet törvény erejével bir és azért szabványai kötelezők mindazokra, kik számára hozattak. Azért téves egyik szentszéknek egy más hasonló esetben nyilvánított abbeli nézete, hogy a nő katolikus férjének újabb házassága folytán már szabaddá lenne. Az áttért zsidó házastársnak az udvari rendelet értelmében nem szabad előbb újabb házasságot kötni, míg előbbi házassága fel nem oldatik és másrésről a katolikus egyház jog tana szerint a nő sem szabadul fel előbb, míg az első, vagyis a zsidó házasság fel nem bontatik.

Magyarországon Szt.-Lászlónak 1092-diki cikke, valamint II. Endre királynak a beregi erdőben 1233. augusztus 12-én letett esküje szüntették meg a magyaroknak azon ősi lakhelyeikről magukkal az új hazába hozott régi szokását, melynél fogva zsidókkal házasságban éltek nálunk. (Lásd K o h n Sámuel dr.: A zsidók története Magyarországon, I. kötet, 86. és 371. lap.) Azóta nem köthető nálunk zsidó és keresztény között házasság. Ha azonban a zsidó házastárs házassága fennállásának ideje alatt térne át az egyik házastárs a keresztény hitre, akkor mind ennek daczára bizonyos feltételek teljesülése mellett mégis létezhetik nálunk Magyarországon zsidó és keresztény közötti házasság.

Az egyik házastárs áttérése folytán felmerül azon kérdés: minő befolyást gyakorol ezen lépés az áttért nemét követő kiskorú gyermekeire? Vajjon ezek nemök szerint követik-e az áttérőt? A fővárosi tanács a fentebbi esetben ezen kérdésre igenlőleg felelt és ugyanazért nem engedte meg, hogy a gyermeket a zsidó anyakönyvbe vezessék be.

Ezen eljárást nem tartjuk helyesnek. Nálunk az 1868-dik évi LIII. törvény cikk szól »a törvényesen bevett keresztény vallásfelekezetek viszonzosságáról« s ezen törvény 14-dik §-a azt rendeli: »Ha a szülők valamelyike más vallásra tér át, mint a melyet előbb követett, a 7-ik évet még be nem töltött gyermekek nemök szerint követik az áttérőt.«

Ezen specialis törvény csakis a törvényesen bevett keresztény vallásfelekezetekről intézkedik, tehát más be nem vett vallásfelekezetre — mint a minő a zsidó vallás — nem alkalmazható. De nem alkalmazható azért sem, mert megszorító intézkedésről van szó, melyet más viszonyokra

alkalmazni és ezen szabályt kiterjesztőleg magyarázni nem volna szabad.

Mivel indokolhatják azt, hogy a kiskoru zsidó fiu más vallásra áttért atyját követi? Min alapszik ezen felfogás? Hol van a szabvány, mely ezt előírja? Hol van a tilalom, az ellenkező eljárás követésére? Gondoljunk csak arra, hogy a szóban levő atya ítéletileg fogja gyermekét törvénytelennek kimondatni.

Akkor a gyermek természetesen törvénytelennek lesz tekintendő, s mint ilyen, jogunk szerint, anyja vallását követi. Azonban addig is a fővárosi tanács megkeresztelteti a fiut s utóbb a keresztény fiu soha sem lehet többé zsidóvá Magyarországon a jelenlegi törvény uralmának ideje alatt.

Mi történik akkor a helytelenül alkalmazott elvvel? — — — De különben itt tekintetbe veendő még az is, hogy az atyja áttérése és a gyermek születésének ideje között majdnem négy évi időköz mult el.

A fővárosi tanács szeme előtt lebeghetett bizonyára az előbb idézet 1868-diki törvényczikk, mely a keresztény vallásfelekezetek viszonzosságáról szól. Ez azonban azért nem alkalmazható itt, mert ezen törvény feltételezi, hogy a más vallásra áttérő szülők valamelyike a törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezetek valamelyikéhez tartozott legyen, vagyis: a római és görögkatholikus, a görögkeleti, vagyis nem-egyesült görög, a mindkét felekezetü evangélikus és végre az unitárius vallások valamelyikéhez. Erről azonban a mi esetünkben szó sincs.

Vegyes házasság-szintén csakis a különböző keresztény hitvallásu egyének között köthető s csakis az ezen házasságokból származó gyermekekre nézve áll azon törvényes szabály, hogy a fiuk atyjuknak s a leányok anyjuknak vallását követik. A szülőknek ezzel ellenkező rendelkezése érvénytelen. Tehát ezen szabály sem alkalmazható a zsidókra, mert a zsidó vallás 1867-ig a türt vallások közé tartozott, azonban eddig még nem bevett vallás. Tehát több a türtnél, kevesebb a bevett vallásnál; középen van s tulajdonképpen definiálhatatlan valami. De ha bevett vallás lenne is, még akkor sem lenne ez esetben a fentebb idéztem törvény alkalmazható, mert ez kizárólag a keresztyén hitvallásu egyének házassági viszonyait szabályozza. Csakis ezen egyénekre nézve áll az, hogy a szülők nem szerződhetnek s nem rendelkezhetnek szabadon gyermekeik vallását illetőleg.

A zsidóknak azonban semmi közük ezen szabályhoz, mely reájuk soha nem is vonatkozott, s így ez esetben is igen helytelenül és tévesen lett reájuk alkalmazva, mert a házaselek ez esetben közös egyetértéssel akarják, hogy a fiu a zsidó vallás hivei közé felvétessék és erre jogositvák is.

A mi a pesti zsidó anyakönyvvezetőt illeti, csak sajnálni tudom udvarias engedékenységet; inkább

erélyes és szívós küzdelmet tartottam volna szükségesnek.

Semmiképen sem lett volna szabad ezen ügyet illetésképen elintézni, hanem elvi kérdést kellett volna ebből is csinálni, mert minden alkalmat meg kell ragadni arra nézve, hogy a kormány léssa, hová vezet a chaos s az, hogy a jog ezen része eddigelé még mindig épen nincs szabályozva nálunk.

Ezt tisztán azért tartottam volna szükségesnek, mert elvi harcokról van itt szó, nem pedig arról, hogy a zsidó hivek száma talán egygyel nagyobbodjék. Ez nem játszik szerepet. Köztudomásu, hogy a zsidók soha nem foglalkoznak hittérítéssel s épen nem fogdossák a lekeket.

Az eset azonban tanulságos, mert világosan mutatja, hogy a zsidó vallásu egyének is mind azon még hiányzó jogokkal ruházandók fel, melyeket a többi magyarok már birnak.

A zsidó vallást már régen kellett volna recipiálni. Magyarország sokkal tartozik a magyar zsidóságnak; rójjá le ebbeli adósságát. Szemere Bertalan volt magyar miniszterelnök volt az, ki a zsidók egyenjogúsításáról szóló törvényjavaslat előterjesztése alkalmával szünni nem akaró tetszésnyilvánítások között ünnepélyesen kijelenté, hogy „nagy a haza adóssága zsidó fiaival szemben; oly roppant nagy ezen adósság, hogy ezt évtizedek alatt és még a legfényesebb kitüntetések által is alig lenne képes törleszteni.“ (Lásd Einhorn (Horn Ede): Die Revolution und die Juden in Ungarn, Lipcse, 1851. 127. lap.)

A zsidók indolentiája nálunk teljesen érthetetlen; a kormány magatartása indokolatlan. Itt a cselekvés ideje! A törvényhozás szervezte a főrendiházat s a képviselőházban hatalmas párt van a kormány mögött. Ha komolyan meg van az akarat, illetékes helyen a zsidó viszonyok szabályozására, akkor a cselekvés terére kell már egyszer lépni. Czélszerűnek tartanám, ha egy, a képviselő- és a főrendiházhoz intézendő kérvény szerkesztetnék, mely valamennyi magyar zsidó hitközségnek megküldetnék, úgy, hogy az utóbbiak által csak aláírandó lenne. Ezen kérvényekkel el kell árasztani állandóan és szívósan a törvényhozást mind addig, míg a zsidók meg nem kapják a hazától azt, mit ettől jogosan követelhetnek. Azon zsidók, kiknek vére annyiszor áztatta már a legrégebb idők óta ez ország földjét és kik csak azt kívánják, hogy ha tőlük valamennyi kötelesség teljesítése követeltetik, ezzel szemben viszont ők valamennyi jog gyakorolhatását is élvezzék.

Exciguus.

Egy talmudpör.

III.

La garde dr. göttingeni tanár Regierungsrath írásbeli véleményében, mint már említettük is, a talmud dolgában nem tartja magát szakértőnek, mert szerinte a talmudra vonatkozólag csak az szakértő, aki egy egész életet szentelt tanulmányozására, a mivel Németországnak

egyetlenegy egyetemi tanára sem dicsekedhetik. Mindnyáján csak dilettansak vagyunk mi — mondja alább — a talmud dolgában, Olvasok a talmudból ha kell; de nem olvasom a talmudot. De maga a talmudhivő zsidó is, ha valóban tanulmányozza is a talmudot, olyan kevésbé szakértő, akár a hívő katolikus vagy protestáns a katolicizmus, illetve a protestantizmus értéke tekintetében. Az első kérdésre vonatkozólag megjegyzem, hogy a talmud casuistikus-jogi szövegből és magyarázatok gyűjteményéből álló tömeg, mely már mint ilyen sem lehet „kötelező”, — melyben bölcs mondások mellett első rendű ostobaságok, szegényes mesécskék mellett mély értelmű, vagy legalább számbavehető mondások vannak. A talmud idegen világgal foglalkozik; olyan könyv ez, melyből minden kiolvasható. A talmudban megszólaló mesterek a könyv értékének három fokát képviselik: Tannaim, Amoraim és Saboraim (!!). Amit az utóbbiak mondanak, nem tekintik olyan értékűnek, mint a Tannaim tanait. Ezen három mellé sorakoznak mint tekintély negyedikül a Tosafisták. Van jeruzsalmi és babyloni talmud, melyek egymásnak ellentmondanak és kizárják a kötelező meghagyásokat. b) A zsidó nemzetnek egy nagy része, a karaiták, teljesen elvetik a talmudot, de azért igaz zsidóknak vallják magukat. c) Felsőbb hatalom, mely a talmudot kötelező törvénykönyvnek nyilvánította volna, soha sem létezett, enélkül pedig alig van törvény; d) A talmudban tanított egymással ellentétes összefoglalások azt bizonyítják, hogy a talmudot keletkezésének történetével, törvénygyűjteménynek nem látták el. e) E kifejezést a »hit és erkölcs törvényei« mint theologus nem fogadhatom el szó nélkül. A zsidóságnak sem dogmatikája nincs, sem nem ismeri karakteristikus irataiban az „erkölcsöt.” E kifejezés »hivő zsidó« a bírora nézve jogilag époly érthetetlen, mint ez »hivő keresztény.« f) A talmud meggyalázása épp oly kevésbé meggyalázása a zsidó vallásfelekezethez, vagy intézményeinek, mint Luther felköszöntőinek meggyalázása a lutherán egyháznak stb.

A második kérdésre, szószerint véve, tagadólag kell felelnem. Mózes csak izraelitáknak hirdette törvényét, zsidók az ő idejében még nem voltak. Sem Mózes, sem bármely más izraelita törvényhozás nem foglalkozott Izraelita és nemizraelita viszonyaival; Izraelnek a gójokkal való érintkezésére vonatkozó törvények Kr. sz. e. körülbelül a VII. századból erednek. Ezek a törvények természetesen nem Mózesfélék; de nem engedik meg a zsidóknak, hogy a nemzsidót meglopja és megcsalja. Azonban köztük vannak olyan meghagyások, melyek nekünk nem lehetnek tetszésűkre. (Itt Delitzsch művére: Rohlings Talmudjude 72. o. hivatkozik) Azt, ámbár nem vagyok szakértő talmudista, biztosra vehetem, hogy a második kérdés alakjában felvetett mondas nincs benne a talmudban; ilyen divatosan, ilyen műveletlenül a talmud nem szokta magá-kifejezni: Másként áll a dolog, ha eltekintünk az alaktól és a tartalmát keressük.“ Ezután Rohling „Talmudjude“-jából idéz 6 részletet melyek szerint kétségtelenül a talmudban foglaltatnának, mivel állítólag Delitzsch, a Rohling könyvének bírálója is beismeri, de a melyek közül, — az államügyész által szakértőül ajánlott Munk dr. rabbi szerint — három légből kapott, kettő félreértett és egy semmi vonatkozással sincs a nemzsidókra.

Lagarde így végzi véleményét: „Már fentebb utaltam arra, hogy a talmudból minden lehető kiolvasható. Az idéztem mondások mellett vannak mások, melyek éppen az ellenkezőt mondják. Helylyel közel telítve van a talmud humanizmussal és nagyjában és egészben véve, nem az egyes részek pontos vizsgálása szem-

pontjából, elismerem azt, amit Delitzsch e tekintetben Rohling ellen felhozott; de arra önként kell utalnom, hogy Maimonides és a hozzá hasonló, amint a talmudról van szó, figyelembe nem veendő. Az idéztem mondások kétségtelenül benne vannak a talmudban és amit Delitzsch Rohlingról mondott, az vissza nem vonandó és nem mérséklendő. E tény vádlottra nézve kedvező, a ki természetesen sokkal okosabban cselekedett volna, ha a talmudot, amelyhez nem ért, meg nem említi. — Németországban, Ausztriában, Franciaországban és Oroszországban az a közhit, hogy a zsidók mint nagy egész (természetesen egyes kivételt mindig készséggel megengedek és elismerek) gyakorlatilag, a talmudnak egyenes ismerete nélkül is, a talmudnak azon nézeteit képviselik, melyek a zsidókat mint felsőbb, a nem zsidókkal szinte hadiláb-félén álló (sic!) fajnak vallják és hogy a zsidók egy a mienktől különböző erkölcsiséggel bírnak. A zsidóknak, ahol nem a szabadelvűség és a antikereszténység uralkodik, magukra nézve más véleményt kelteni éppen nem fog sikerülni, mint a milyen mindenütt van, ha csak nem követik az általuk úgy becsült „Náthán“ tanácsát, hogy az emberekre nézve, Németországban a német érzelműekre nézve, kellemessé tegyék magukat. Az államügyészségnél emelt vádak épp oly kevésbé használnak nekik, mint az országszerte divó antiszemitizmus nekünk németeknek. Aztán tanácsot ad arra nézve, mint küszöbölhető ki a veszély s politikaszempontból elítélvén az olyan nyilatkozatokat, minő a vádlotté is, arra kéri a törvényszéket, hogy olvassák «Deutsche Schriften» művét, hogy félre ne értsék és a talmud latin vagy németre fordított néhány traktatysából győződjenek meg, milyen nehézségekkel jár ezen „tömegek“ olvasása.

(Folyt. köv.)

Szellemszikrák.

a talmud, midrás és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Nehéz megmenteni a nyáját, ha már az akolba hatoltak a farkasok.

*

Foltos ruháját lyukas köpenynyel fedi, ki vétkestettét hazugsággal mentetegeti.

*

A gonosz ember álmát ne zavard. Hadd aludjék mennél tovább; mert ha alszik, rosszat senkivel nem cselekszik.

*

Ez azonban csak közönséges gonosztevőre nézve áll. Az uzsorás gonosz cselekszik álmában is, mert kamatai akkor is növekednek.

*

Jegyezd meg magadnak, ártatlan gyermek, az utat, melyen a vastag kötél a toronyba eljutott, melynek Bar Abidra volt a foglya: Ben Rabath, a fogolyhős szövetségese nyanis, megtudva, hogy Bar Abidra czellájából egy pók szokott lebocsájtkozni a földre, és aztán a rengeteg magas falon visszamászni, a pókot egy napon elfogta és lábaira hajszálnyi vékony, hosszú selyemszálát kötött. A pók visszamászott a czellába és magával vitte a finom szálát. Mikor Bar Rabath megérezte, hogy a selyemszál vége barátja kezében van, a lecsüngő végére már vastagabb czérnaszálát erősített, melyhez, midőn ez is barátja kezében volt, erős madzagot kötött, ehhez ismét vékony kötelet, melyhez végre erős és vastag kötelet fűzött.

Egészen ilyen uton kerül a bűn is az ártatlannak szívébe. Először apró vágy miből csakhamar erős ki-

vánság lesz, mely szenvedélylyé nővi ki magát, és utóbb rut bűnné fajul.

*
Inkább kevesebbet alaposan, mint többet felületesen.

*
A vad venyigét, ha átülteted Édenkertjének olajfolyamai partjaira;

Ha talaját tejharmattal itatod és szinmézzel átgyürod:

Akkor is csak savanyu bogyo lesz a gyümölcse és számodra vadszöllőnél egyebet nem terem.

*
A legtöbb ember tudja, mi a jó és mi a gonosz, (szívesen szolgálnak erre nézve rendreutasítással is — mások számára) annál kevesebb azok száma, kikben meg van a lelki erő cselekedni is tudomások szerint.

*
A tapasztalat egy lapja felér hét vaskos tudományos könyvvel.

*
Amilyen messzire esik az ég a földtől, olyan különbség van a közt, ki rosszat tenni nem akar és a közt, ki rosszat tenni nem tud.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük május végével lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

**Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala**

Budapest, Váci-körút 3. sz.

Heti naptár.

Vasárnap (1888. május 20.) szívan hó 10. Hétfő:
11. Kedd: 12. Szerda: 13. Csütörtök: 14. (teljes hold;
szóf zeman kidus l'vonóh.) Péntek: 15. Szombat: 16.
Olvassák a II. perek-et. Hetiszidra: **Behádószechó.**

H I R E K.

— **Dr. Kohn Sámuel** rabbi, a kiváló magyar hitszónok sevuósz ünnep első napján a dohányutcza nagy templomban tartott beszédének volt egy oly része is, mely kifejezte volt intézve és mely kiválóképen megér-

demli, hogy t. olvasóinkkal megismertessük. Az illető passus így hangzik:

„... Izrael a gondviselés kiválasztott eszköze volt az emberiség vallásos nevelésére. Ez történeti tény. A kik ezt tagadják s a modern társ dalomból kitörülni akarnak mindent, ami a zsidó, vagy, mint ma szeretik mondani, a semita szellemnek köszöni eredetét: azok, hadd tagadják ki az Egyistenben való hitet, Mózes, a próféták s a hagiografák könyveit s ezzel semmisítsék meg az alapot, melyen a zsidóságnak leányvallásai nyugosznak. Helyezék hatályon kívül a tizparancsolatot; némitsák el Dávid király, Ászáf, Jedután meg a többi zsidó költők zsoltárait, melyeket mindenütt énekelnek, hol az egek urát imádják; minden egyéb templomban ép úgy, mint a zsinagógában. Hadd fosszák meg az emberiséget attól a hittől, hogy egy atya van az egekben, kinek mindnyájan vagyunk gyermekei, egy világbiró, ki mindnyájunk fölött hoz igazságos ítéletet; hadd irtsák ki belőle a tudatot, hogy minden ember „czélem előhim“ »Isten képmása« s azért bár más nemzetségben, bár idegen, nem ellenség s nem jogtalan, mint azt a zsidóság fellépése előtt az egész ó-kor hitte volt. Vegyék el a társadalomtól a heti munka fáradtsága után a nyugalomnapot, mely, bár más napra tették át, még is csak tösgyökeres zsidó intézmény; vagy töröljék el akár csak azokat a tulajdon- s személy-neveket, melyek a zsidó nyelvből s a zsidó életből eredtek s többnyire ép azon nevek, melyeket leggyakrabban s a legnagyobb tisztelettel említ a mi társadalmunk. Ám tegyék! Ha nem teszik, nem tehetik: akarva, nem akarva, elismerik, hogy a zsidóság által hirdetett eszmék meghódították a mivel világot, mely telítve van velök; hogy Izraelt, e világtörténeti szerepénél fogva, megilleti az isteni ige: „vihejiszem li sz'guló“ „kiválóan tulajdonom leszek mind a népek közül.“

Ez alkalommal megemlítjük, hogy a lefolyt sevuószünnepen ismét meggyőződünk róla, hogy az a jobb, vallásosabb szellem, vagy mint egyik barátunk nevezte: „üdvös reakció“ mely néhány év előtt a zsidó társadalom legexclüszívebb köreibe is behatolt, tartósan ott is maradt. Az imaházak (10 nagy templom és 18 kisebb-nagyobb imaterem), a női karzatok úgy, mint a nagy férfi csarnokok teletömve voltak mindkét napon, sőt az esteli isteni tiszteletnél is. Az a része is a fővárosi zsidóknak, mely azelőtt csak jomkipurkor, vagy akkor sem kereste fel Isten házát, most sevuószkor is fo hászra, hálaimára tért be a szent csarnokokba. Böven folytak a toramelletti adakozások is, kivált a dohányutcza templomban, hol egész kis vagyont tesznek ki a felajánlott összegek.

— **A pesti izr. nőegylet közgyűlését** Bischitz Johanna elnöklete alatt, mint jelentettük, f. hó 14-én tartotta meg. Forrai Gábor, egyleti titkár gondosan összeállított s már előző számunkban ismertetett jelentését felolvastván, Tisza Kálmán miniszterelnököt és nejét szül. Degenfeld Ilona grófnőt az egylet tiszteletbeli tagjaivá egyhangulak választották meg. A választmány áldásos működéséről szóló jelentést tudomásul vették és úgy az elnökasszonynak, Bischitz Dávidnének, az al-elnöknek, illetőleg pénztárosnőnek, Herzl Máriának,

valamint a választmánynak, Forrai Gábor, egyleti titkárnak odaadó, fáradhatlan munkásságukért; továbbá a fővárosi hatóságnak és sajtónak az egylettel szemben mindenkor tanusított jóakarataukért, végre az egylet jóakaróinak és adományozóinak jegyzőkönyvileg hálás köszönetet szavaztak. A számvizsgáló bizottság tagjaivá Stern Bernát, Fleischl József, Oppenheim I. P. és Ullmann Imre újra megválasztottak. Ezután, mivel a tisztviselők és a választmány 3 éves mandátuma lejárt, az alapszabályok értelmében megejtették az új választást, mely szerint: Bischitz Johanna elnökasszony, Herzl Mária alelnökké, Böke Etelka, Bloch Blanka, Deutsch Aranka, Fischl Emma, Freund Srolta, Fürst Ida, Ganz Jozefin, Heidelberg Kornelia, Keppich Antonia, Kohn Katalin, Kohn Cecil, Leipziger Jenny, Munk Róza, Neumann Lujza, Neuwelt Babette, Netter Anna, Neumann Jenny, Palotai Nina, Pfeiffer Amália, Popper Roza, Reich Nina, Schreiber Ernesztin, Schwarz Róza, Schwarz Sarolta, Steiner Teréz, Stricker Laura, Wahl Ernesztina, Wolfner Nanette, Wolfinger Jozefin, Ullmann Aurélia, Schmiedl Róza, Kohner Róza, Lederer Mária, Brüll Nanette, Weiser Amália, Heidelberg Róza és Kronfeld Zsigmondné választmányi tagokká lettek megválasztva.

A budapesti sikefnémák országos intézetében folyó hó 13-án tartották meg a 14. nyilvános vizsgát. A főváros zsidósága mint egyik büszkeségére tekint ezen intézetre. És joggal. Az ember, a tudomány és nevelés belényult itt a gondviselés kerekébe. Némának nyelvet adott, és a kitől a sors megtagadta a hallás áldását, leolvassa a jkainkról a beszédet; érlelmet, ügyességet, ismereteket, sőt tudományt és műveltséget szerez. Az az 56 ember, kik az intézetből eddig kikerült és kik mindannyian hasznos tagjai lettek a társadalomnak (betűszedők, szobrászok, lithographok, kereskedők és egyéb hasznos foglalkozásuak) és kik kezük becsületes munkájával keresik meg kenyerüket, eléggé bizonyítják az intézet áldásos voltát, mely egy nagy emberbarátnak, boldogult Fochs Antalnak — áldott legyen emléke! — köszöni létét. A község megtesz mindent, sőt nagy áldozatokat is hoz, hogy az intézet megmaradjon magas niveauján. Berendezés, oktatás és vezetés a legnagyobb dicséretet érdemlik meg, miről a lefolyt vizsgánál újból meggyőződünk. Annál kevesebbet tesz érte az, mely leginkább hasznát veszi: a vidék. Pedig a 86 növendék közül (51 fiu, 35 leány) alig egy harmadrésze budapesti, a többi vidéki. Innen jön aztán az is, hogy az intézet, ha sajnálattal is, akárhányszor kényszerítve látja magát a beiratások alkalmával akárhány vidéki folyamodót visszautasítani. A község nagy érdeklődését mutatja a számos előkelő vendég is, kik a vizsgára eljöttek és a pompás kinézésü, tiszta ruházatu növendékek ügyes és precíz feleleteit áhitattal és megindulással hallgatta. Ott láttuk többek közt Wahrman Mór, Décsői Zsigmond, curiai birót, dr. Kohn Sámuel, rabbit, Deutsch Sámuel, az intézet érdemes elnökét, Hatvani Deutsch Bernátot, Domonyi Brüll Miksát, Schweiger Márton, Freund Vilmost, Dr. Ehrenhaft Rezsőt, Messinger Ármint, Kunervalder L. M.-et, Dr. Kunevaldert, dr. Rózsavölgyi Manót, Adler Gyulát, Nagel Ármint, Mandel Ignác, Ehrlich Mózes, Totis Adolfot, Keppsich Lipót, Mágáziner Dávidot, Leitner M. L.-et és másokat. Hölgyek jelen voltak: Kassovitzné, Neuveltné, Munk Mór, Deutsch Sámuelné, dr. Kohn Sámuelné, Wolfner Józsefné, dr. Ehrenhaft Rezsőné és mások.

— **Hirsch Mór** báró budapesti jótékonyági irodájának titkára, az ép oly buzgó, mint körültekintő dr. Singer Mihály, Bischitz Johanna urnó megbízásából pénteken f. hó 18-án megkezdte körutját a vízkárosult vidékre a megesett károk fölvétele céljából. Dr. Singer előterjesztései beérkezével a báró által adományozott segélyösszeg azonnal kiosztásra fog kerülni. Dr. Singer körutját Tokaj, Tisza-Lök és Tisza-Eszlárral kezdi meg.

— **Az osztrák zsidó törvényjavaslat** tárgyalására kiküldött osztr. képviselőházi bizottságban f. hó 17-én Gautsch, vallás és közoktatási miniszter minket, magyar zsidókat is igen érdeklő nyilatkozatot tett. Gnieweisz előadó ugyanis jelentette, hogy számos, orthodox részről beérkezett kérvény az u. n. neologoktól való elválást követeli. Gautsch erre kinyilatkoztatta, hogy az orthodoxok és neologok különválása mellett nem nyilatkozhat és nem is tartja helyén valónak, az ilyen ügyes-bajos dolgokba keveredni. A kormány azonban csak egyetlen zsidó felekezetet ismerhet el; aki nincs megelégedve, alakítson külön vallás társaságot, amire van törvény. Ezután kifogásolja a magyar és a Lasker féle zsidó törvényeket. A szabad kiválás veszedelmes; különösen Magyarországon tünt ki, hogy messzire mentek és a vizsás helyzeten rendelet uton igyekeznek segíteni.

— **A bécsi antiszemita**król f. hó 18-iki számunkban bécsi levelezőnk helyesen tette fel végórájuk közeledtét. A király személyesen látta a rudolfsmhei csöcselékét s a Schönerer elítélte után Bécsben napirendre került zavarok — mint hire jár — a Burgból kocsizó Rudolf trónörökös feltartóztatták útjában, aki elhagyván kocsiját, gyalog ment vissza a Burgba. A bécsi antiszemitaoknak ezen csak önmagukhoz méltó magatartása, mely a király, a trónörökös, s az uralkodóház iránti kötelessége tiszteletéről is megteledkezik, s a melylyel szemben a bécsi rendőrség semmiféle erélyt nem tanusított, magát, az uralkodót kényszerítette arra, hogy tovaterjedésének elejét vegye, s egyuttal az osztrák antiszemitaizmus sirját megássák. A »P. H. megbízható forrásból a következőket írja: »Az uralkodó hétfőn magához hívatta Taffe miniszterelnököt és megbotránkozását fejezte ki, hogy a császári város utczái ilyen tüntetések színhelyei s hogy azokat még nem sikerült elfojtani. Taaffe gróf azzal igyekezett élet venni a dolognak, hogy a hírlapok jelentései tulzottak, mire ő felsége izgatottan felelé, hogy ő nem az újságokból, hanem egy föltétlenül megbízható szemtanu által értesült. — Ő felsége kijelentette, hogy nem tűri, hogy székvárosa ilyen kihágások színhelye legyen s kötelességévé teszi a hatóságnak az

ily kihágások ismétlését minden eszközzel megakadályozni, ha kell katonai erővel. — Az antiszemita ellen alkalmazandó egyik rendszabály ennek folytán az lesz, hogy mindazon államhivatalnokot, a ki részt vett a Schönerer-tüntetésben, állásától felfüggesztik és feyelmi vizsgálat alá veszik. — Gautsch miniszter az urak házában f. hó 17-én az egyetemi hallgatóság egy részének csufos magaviseletét illetőleg az összes pártok élénk helyeslése közt kijelentette, hogy az akadémiai hatóságot utasította, indítson vizsgálatot az egyetemi hallgató bűnösök ellen, és teljes szigorral járjon el. Azt hisszük, hogy ezek az intézkedések a bécsi antiszemitizmust olyan súlyosan fogják találni, hogy csakhamar ki is szenved. Ideje volna!

— **Frigyes német császárt** — mint annak idején a lapok írták — a porosz antiszemita elkeresztelték „I. Kohn“-nak. Hogy ezeknek az uraknak izetlenkedésére és illoyalítására mégis mennyit ad a német császár, ekklatansul bebizonyította nekik, midőn báró Cohnt, a ki tudvalevőleg Vilmos császár udvari bankárja volt, Frigyes császár szintén udvari bankárjává nevezte ki. Az irat, melyben a császár báró Cohnt erről az elhatározásáról értesíti, a leghizelgőbb hangon van szerkesztve, s benne a császár ama reményének ad kifejezést, hogy a báró ezután is épp úgy szívén fogja viselni a császári ház érdekeit, mint eddig. A kinevezéssel együtt a császár egy pompás vázát is küldött ajándéknak Cohnnak. De bebizonyította továbbá azzal is, midőn a napokban Konn Ferdinand dr. híres boroszlói botanikus hitsorsosunkat titkos tanácsossá nevezte ki.

— **Rudolf trónörökös** Nagelbauer László hitsorsosunk az általa Petőfi költeményeiből fordított kötetet lepte meg, mire a trónörökös viszonzásul keleti utazásának egy sajátkezű aláírásával ellátott diszplányát jutatta el Petőfi ügyes és figyelmes fordítójához.

— **Uj magyar nemes.** A hivatalos lap f. hó 15-iki száma közli, hogy ő felsége a király Pick Zsigmond, kisczelli földbirtokosnak és törvényes utódainak a magyar ipar, valamint a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül, a magyar nemességet adományozta.

— **Kitüntetések.** Blumenthal J. dr. berlini egészségügyi tanácsost, Hermann L. dr. königsbergi tanár, titkos orvosi tanácsost és Löwenberg dr. berlini államtanácsost a német császár a vörös sasrend IV. osztályával, Ascht, a strassburgi consistorium titkárát a korona-rend IV. osztályával tüntette ki.

— **Az egyenjogúságot védő vármegye.** Hajdu Bőszörmény városa, melynek Margittay Gyula volt egykor népboldogítója, határozatot hozott, mely szerint Hajdubőszörményben csak keresztényvallású lehet korcsmáros. Lédig Henrik és társai ezen határozat ellen a megyéhez fellebeztek, mely Hajdu Bőszörmény városa ezen határozatát mint az egyenjogúság törvényébe ütközőt feloldotta.

— **Az olasz hadseregből.** Turinból jelentik, hogy Ottolenghy Guido hitsorsosunkat dandárparancsnokká nevezték ki.

— **Mult és jelen.** Egy közelebbi számunkban jelentettük, hogy Weil, a párisi Rothschildház és az All. Isr.

madridi képviselője elhunyt. Temetéséről most azt a hirt vesszük, hogy 300 fogat kísérte a vonathoz, melyen Párisba szállították s e fogatokban grandok, miniszterek, senatorok, képviselők ültek. A belügy miniszter a koporsónál annyira átérzett beszédet tartott, hogy zokogás fogta el s kénytelen volt beszédét félbeszakítani. Ha ezen tényeket összevetjük a 400 év előtti idővel, midőn Spanyolországból minden zsidót kiűztek, annyira kirí a mult és jelen közti különbség, hogy a jelenből az idő örvendetes haladását lehet konstatálni.

— **Kitüntetett román zsidó.** Krispin Mardochai Eliáhut, a „Luzero del Patiencia“ kiadóját, a palermói tud. akadémia levelező tagjává választotta meg.

— **A lissaboni irodalmi főiskolába** a portugall kormány Benolich J. tanárt nevezte ki a héber nyelv tanárává. Benolich Marokkóban született és a tangeri alliance iskolában nevelkedett.

— **A teplitzi izr. hitközség** elhatározta, hogy ő felsége 40 éves uralkodói ünnepélyének emlékére községi házát szegényházzá alakítja át és ennek céljai szerint rendezi be.

— **Finland civilizálódik.** Legalább arra vall az a körülmény, hogy már ott is rákentek a zsidókra egy rituális gyilkosságot. A finnlandi Vasat közelében fekvő egyik villa házmesterének 6 éves fogadott fia eltűnt. A gyanu a „modern“ nézetek recipéje szerint, a zsidók ellen irányult. El is kezdték a zsidókkal szemben való virtuskodást, és pedig oly mérvben, hogy a rendőrség még az istentiszteletre való összejövetelt s megtiltotta a zsidóknak. Öt napig tartott ez a hadiláb, mely időt a hatóság a vizsgálattal töltötte el. És a vizsgálat kiderítette, hogy a fiut saját nevelő atyja egy kamrába zárta és éhen vesztette, hogy a zsidók iránti gyűlöletének tárgyat adhasson.

— **Mibe kerül egy zsidó.** Az angol missió társulat, mely zsidók térítésével foglalkozik, sir Kennaway képviselő elnöke alatt Londonban f. hó 4-én tartotta meg 80-ik évi közgyűlését. Az egylet bevétele 33,925 font sterling, kiadása pedig 37,344 font (körülbelül 400,000 frt) volt. Az egylet 135 ügynököt foglalkoztat, kik közül 84 kikeresztelkedett zsidó. Az utolsó 5 év alatt 100 zsidót térítettek a keresztény hitre, ezek közül 20-at Londonban, 2-öt Berlinben, 13-at Jeruzsálemben. Az utolsó 5 éves ciklus kiadása 3,734,550 márka volt és így egy zsidó 37,344 márkába, vagyis 22,386 frt 40 krba került. Még is csak »drága« a zsidó!

— **A „Montefiore-menhely gyógyíthatlan betegek számára“** czimen New-Jorkban új zsidó jótékonyági intézet alakult, mely menhelyének alapkövét a m. hó 15-én tette ki. A menhely építési költségei 200,000 dollárra vannak előirányozva.

— **Az egyesült államok konstantinápolyi követe,** — Strausz S. O. hitsorsosunk — nevével együtt Jeruzsálemben való időzése alkalmával megtekintette a jeruzsálemi zsidó iskolákat, fogadta a rabbik látogatását s megígérte, hogy befolyását, mely különösen a nagyvezérre nagy, elnyomott hitsorsosai érdekében érvényesíteni fogja.

— **A washingtoni szövetség tanács** m. hó 24-én megtartott gyűlésén egy keresztény káplán szokásos megnyitó imája helyett, zsidó lelkész imájával vette kezdetét. A zsidó lelkész a new-yorki port angol zsidó hitközség papja, Peseira H. Mendez dr. Ez esetnek a szövetség tanácsában csak egyetlen elődje van.

— **A porosz izr. kézmű és földmives egylet,** mely Berlinben székel s a melyet még 1813-ban alapítottak, mult hó 29-én 75-ik közgyűlését tartotta meg. Az intézet pártfogása alatt az elmúlt évben 89 növendék állt.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

6

Írta: **Dr. Philippon Lajos.**

Fordította: Háber Samu.

— Első rész. —

S z e f f o r i s z .**A szanhedrin gyűlése.**

— Tisztelt barátaim — kezdé Patrika csengő, öblös hangján — Jóna rabbi helyesen jegyezte meg, hogy elnyomóink eddig csak vagyonunk és személyünk után nyultak; de Ursicinus ezon meghagyásaival vallásunk legbensőbb szentélyébe dugják vérben fűrésztött kezöket. Ez az, aminek különös figyelmünket, lelkiismeretes megfontolásunkat talpra kell állítania. Ha itt csak egyes eset, valami különös eljárás képezné tanácskozásunk tárgyát, akkor mindenesetre a csak kivételes esetre szóló törvényt is szemmel kellene tartanunk, és szigoruan ragaszkodnunk minden egyes betűjéhez. De nem érezzük-e mindnyájan, hogy nagy hálót feszítetttek ki előttünk, melybe bele kellene keverődnünk és bele vesznünk? Ellenségünk lesben áll, kezében a hurok, hogy nyakunkba vesse, mely mihelyt erre került, mind szűkebb-szűkebbre fogja vonni, véle a földre leránt és megfojt bennünket. Míddőn a rómaiak a vas Titusz alatt őseinket legyőzték és letiporták, nem volt más gondolatuk, mint önállóságunk megsemmisítése, s hogy bennünket szabad népből rabszolgákká tegyenek. De vallásunkat érintetlenül hagyták, élhettünk törvényeink és erkölcsünk szerint, és Johanan ben Sakkaj még a megvett Jeruzsálemből is Jamniába ment, hogy ott egy második szellemi Ziont alapítson. Most másként áll a dolog. Míóta a nazarénusok tana a római birodalomban elnyerte a főhatalmat, és vele szemben a pogányság is csak bilincsbe vert karokkal áll; míóta lerombolta a pogány oltárokat, papjait börtönbe vetette, hívőit üldözte, és viszanyomta: azóta Izrael vallását is kedve kerekedett a föld színéről eltörölni. Hogyan? Hát őket a harcra mi hívtuk volna ki? Előharczoaik elé talán valami akadályt gördítettünk? Nem éltünk-e mi békén és nyugodtan, csak avval törődve, hogy zajtalanul mint álljunk helyt törvényeinknek? Lehet, hogy eleinte, mikor a mi országunkban még szabadok voltunk, apáink ama tan követőinek a saját jószántukból nem nyitottak szabad teret és egy és más megtörtént, ami bizvást elmaradhatott volna. De nem multak-e azóta századok? Mikor fogtunk mi kezét ellenségeikkel és elterjedésének mikor álltuk útját? Soha! Nem tettük olyan időben és viszonyok közt sem, mikor tehettük volna. Mért nem hagynak tehát békén minket is? Nincs-e elég tér a földön mindnyájunk számára, és sikerülend-e nekik valaha az egyeduralmat magukhoz ragadni? De tervük világos és határozott. A rómaiak most már éppenséggel nem csak személyünket akarják elpusztítani, hanem fele-

kezetünket is. Az Egyetlenegy vallását kerek e földről el akarják tüntetni, amint evvel a pogányságot fenyegetik. Ursicinusz átokra méltó ajkáról elég sűrűn hallottuk: az Izraelből való kitérés minden zsidónak a terhei alól való teljes felmentéssel jutalmazandó meg. Tehát nem a zsidóra, hanem a zsidóságra törnek, és az elnyomatásnak, melyben mi részesülünk a népnek csak megpuhítása és kifárasztása a célja mindaddig, míg beadja derekát, és hóhéra szavát követi. Valóban testvéreim, ez ellen sorompóba kell állnunk, ez az Isten harcza, ebből tapodtat sem szabad engednünk! Vegyék el vagyonunkat; kinozzák meg testünket; — de az Isten vallásának megszenteltetés, megnyomorítás nélkül kell fennállania Gondoljuk meg jól, a kérdés, melylyel ma foglalkozunk, akármiint legyen is eldöntve, nem a fő; de igen is az első intézkedések, hogy szentségünk érczkapuit szétrombolják, aranyos pártázatait leszakgassák és alapcsarnokait aláaknázzák. Ha nem védjük, ha saját kezünkkel nyitjuk meg a kapukat, az ádáz ellen betör és befejezi a rombolás művét! Ti, a nép tanítói és vezetői, jól meghányjátok azt, ha engedékenységre és egyik törvénynek a másik után való feladására szoktatjátok a népet mind kisebb ellentállást fog kifejtteni és minenben engedni. Ne mondjátok, hogy az engedély csak az elkerülhetlen szükség idejére szól. A nép ezután is élni fog vele, és minden esetben, ha kényelmetlennek találja a törvényt, a szükséggel fog mentegetőzni. Őseink meghagyták nekünk, hogy a törvényt kerítéssel vegyük körül, nehogy hozzá lehessen fézni: de mi nemcsak a kerítést akarjuk lerombolni, hanem a legszentebb törvényeket, a szombatot és a peszachot ellenségünk nyomásának martalékul vetni. Mivé lesz így Izrael öröke! Őseink azért türtek és vesztették érte vérüket, hogy minden apró zsarnok lába elé vessük? Nem! én is azt javaslom, hogy mindenben, ami személyünket és vagyonunkat illeti, engedelmeskedjünk; de a vallás terén semmiféle engedékenység; mert ez elerőtlenít bennünket, és idegeinket és izmainkat vágja szét.

Ezen lelkesült és mégis oly mély értelmű szavak a legmélyebb benyomást keltették. Hosszu szünet következett rájuk. A férfiak földre sütött szemekkel ültek, nem egy arcz árulta el az izgatottság pirját és többnek ajkán mintha a fájdalom és küzdelem vonása rángatózott volna. De elhatározottságot egyik sem árul el, s a helyeslésnek egyetlen hangja sem tört elő. Patrika körül nézett, s egyetlen tekintettel sem találkozott, mely véleményének győzelmét hirdette volna. Leült és ezt mormogta magában:

— Még nincs itt az ideje, s az aratásra mi sem érett.

Aggasztó szünet után José rabbi állott fel, egy a legtisztéletreméltebb agg is így szólt:

— A beszéd, melyet az imént hallottunk, mindenesetre teljes egyetértésünket ébreszti fel, és lelünk mélyén mindnyájan mellette vagyunk. Mind

igaz ez, és mi tisztán látjuk a nagy, végtelen harcot, mely ismét népünkre vár, és a mely elől nincs menekvés. De annál inkább magunkba kell szállnunk, vajjon szegény népünk el van-e erre készülve, és felfegyverkezve és vajjon mi, midőn alkalom kínálkozván, mely még el is volna kerithető, ama harczra lovaljuk, akkor nem vetjük-e közéje a széthúzás fáklyáját, és nem éppen azon erejétől fosztjuk-e meg, mely az ellenállást egyedül teszi lehetővé, az egységtől, az egyetértéstől?

— Hogy az Isten Izrael apáinkat, Egyiptomból kivezetni akarta, elébb századokon át hagyta őket szolgaságban, éreztette az egyre fokozódó elnyomatást, azután tiz csapást mért Fáraóra és országára, megmutatta a zsidóknak, hogy minden eszköz hasztalan, hogy törhetlen hatalommal van dolguk, hogy szabaddá leendők, ki kellett vándorolniok. Nos és tekintsünk körül — e szerencsétlen városnak nem minden lakója tolong-e felénk, hogy az ohajtott engedélyt nekik megadjuk? Hát csak egy nagyobb réz is van-e köztük ellentállásra kész? Nem fognak-e dohogni, bennünket felelősekké tenni, talán ellenünk is állani ilyen határozat miatt? Pedig az ő javukra van a törvény. Bölcsseink mondják: A szombat az ember érdekében van s nem az ember a szombat érdekében. Vagyis: a szombat sérthetetlen isteni törvény, hogy Izraelt szentté tegye, és a szombat nélkül nincs szentség, — de hol az ember veszélyben van, hol élete forog kockán, hol a szombat következtében tönkre menne, ott a szombat azon időre, míg a veszély tart, eltűnik. Ezt a nép épp úgy tudja, mint mi. Bölcsseink mondják: csak három bűn van, melyeknek elkövetése helyett inkább a halál választandó: bálványimádás, vérbűn és gyilkosság. — A szombat és peszach megsértése nincs köztük. Ezt a nép épp úgy tudja, mint mi. Ami a peszachot illeti, hát maga a szent törvény is megengedte, hogy akadályozó körülmények mellett, megünneplése későbbre is halasztható, és ha lakásaink és sütőkemenczéink közt csak válaszfalakat emelünk is, nem sértjük meg a peszach törvényeit, ha engedünk. Hiszen testvéreink, kik a pogányok országában laknak, ugyancsak így járnak el. Hogyan mondjuk tehát a népnek, hogy nektek nem adjuk meg az engedélyt? Igen, Patrika testvérünknek igaza van és én szerencsésnek érzem magamat, hogy ezen ifju ember szavait hallhattam. De Szefforisz nem egész Izrael, és a jelen nem a jövő. Ami jönni fog, annak elébe kell állnunk és jobb várni és erőnket összegyűjteni, mint egyedül kezdeni és ész nélkül ellenállni. Mégis ne határozzunk önkényesen. En ajánlom, hogy a szanhedrin hozza meg a határozatot, de ezt patriarchánk elé — Isten áldja őt — jóváhagyás, vagy hatályon kívül helyezés végett terjeszse be, és hogy magát, Patrika testvérünket, bizuk meg, hogy Naszától meg hozza a határozatot.

Általános tetszészaj fogadta az agg szavait. Mindenki meglepődöttnek látszott, és amint Jóna

rabbi összeszedte a szavazatokat, egyetlen tagadót sem talált köztük. Patrika szótlánul, jobbát szívére szorítva hallgatott.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

P—cz G. R—hen. Bizonyításképen beküldte ön hozzánk a vevényt is, hogy semmiképen se kételkedhessünk benne, hogy ön csakugyan visszaküldte Hirsch bárónak „rongyos“ 20 frtját. Ön aztán bennünket biz meg azzal, hogy a bárót és Bischitznét ezért „lehordjuk“, az ön érdemeit pedig kiemeljük. Belátjuk, hogy ön csakugyan derék legény, s csak az a kár, hogy — szegény legény. Belátjuk azt is, hogy a báró által Bischitzné ajánlatára önnek ajándékozott 20 frt csakugyan kevés, mert ön ennél többet: 25-öt érdemelt meg.

Rabbi. Határozottan csalódik. A község senkire sem szabta előre ezt az állást. Sőt a providentiális embert mög most is keresik.

G. testvér uraknak B—ny. Hogy annak a magyar lapnak legalább 2-szer egy hétben vannak antiszemita fájásai, azt mi is tapasztaltuk; csak hogy, ha ezt elmondjuk hitsorsosainknak, tartunk tőle, hogy még tömegesebben fognak rá — előfizetni. A fífikus kiadó azt a néhány cseppnyi antiszemitizmust nem is a keresztény olvasók kedvéért vegyítette lapjába, hanem csak azért, hogy annál több zsidót fogjon vele.

Főt. dr. P. H. urnak Malaczka. Exiguus (a fiatal magyar jogírók egyik legkitünőbbje) cikkében megtalálja a választ kérdéseire:

Többeknek. Horn Ede gyermekeit, anyjuk, ki tudvalevő brüsseli keresztény hölgy, atyuk tudta nélkül 1871-ben Párisban a város ostroma alatt kereszteltette meg. Horn Ede maga ezt soh'sem tudta meg, sőt fiait zsidó hittanra taníttatta. Csak halála után mutatta fel neje gyermekei keresztelési bizonyítványait.

Studiosus. Nagyvárad. Forduljon az orsz. izr. irodához; ha csak teheti, bizonyára segíteni fog baján.

Elnök. A rabbinak és nem Önnek van igaza.

Pályázat.

Alulírott nyilvános 6. oszt. izr. reálnépiskolában a következő tanév kezdetével egy államilag képesített tanítóállomás töltendő be, kinek a magyar, német és héber nyelveket szóban és írásban birnia kell. — A héber nyelv és talmud különös ismeretei esetében az egész iskola vezetése is rábizható. — Évi fizetés **500** frt. — A vezető tanítónak mellékjövedelme **200** frt. Előnyben azok részesülnek, kik beigazolni képesek, hogy középiskolában is taníthatnak, ezek mellékkeresetre biztosan számíthatnak. Utiköltségek csak az alkalmazottnak térítettnek vissza. — Folyamodványok legkésőbb f. é. július 1-ig intézendők az intézet alulírott előljáróságához.

N.-Tapolcsány (Nyitramegye), 1888. máj. hó.

Id. Löwbeer Jakab.

az iskola előljáróság nevében.